

รายงานผลการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน
ข้อมูล ณ วันที่ ๖ เดือน กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๘

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกษตรกรต้นแบบ

๑. ชื่อ-สกุล นายนพพร ศิลปจิตต์

๓. ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้ ๑๑๔ บ้านแม่สะงา หมู่ที่ ๒ ตำบลหมอกจำแป่ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัด
แม่ฮ่องสอน โทรศัพท์ ๐๘๙-๕๕๘๒๓๖๑

เกิด พ.ศ. ๒๕๐๖ ปัจจุบันอายุ ๖๒ ปี

๔. สถานภาพ สมรสกับนางยุพิน ศิลปจิตต์

๕. ระดับการศึกษา ประถมศึกษา

๖. อาชีพปัจจุบัน ประกอบอาชีพการเกษตรเพียงอย่างเดียว

๗. รายได้จากการประกอบอาชีพการเกษตร ๖๐,๐๐๐ บาท/ปี

๘. เป็นเกษตรกรต้นแบบ ศพก. หลัก เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๖๔

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. สินค้าหลัก ถั่วลิสงลายเสือ ข้าวและการทำเกษตรผสมผสาน

๒. แปลงเรียนรู้ มีจำนวน ๒ แปลงเรียนรู้ ประกอบด้วย

๒.๑ แปลงเรียนรู้ การผลิตถั่วลิสงลายเสือคุณภาพให้แก่สมาชิกแปลงใหญ่และเกษตรกรทั่วไป ซึ่งถั่วลิสง
ช่วยเพิ่มไนโตรเจนในดิน เนื่องจากเป็นพืชตระกูลถั่วที่มีปมราก ช่วยปรับปรุงดินให้ดีขึ้น ปลูกง่าย ดูแลไม่ยาก
เหมาะกับพื้นที่แห้งแล้งหรือพื้นที่ที่ไม่สามารถปลูกพืชอื่นได้ดี อีกทั้งถั่วลิสงลายเสือยังเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีราคาสูง
กว่าถั่วลิสงทั่วไป เนื่องจากมีลักษณะเด่นเฉพาะ เช่น สีลายเสือ รสชาติดี และมีความต้องการในตลาด

๒.๒ แปลงเรียนรู้ ข้าวซึ่งแปลงของเกษตรกรต้นแบบมีการปลูกข้าวด้วยการใช้ เทคโนโลยีปุ๋ยสั่งตัด เป็น
แนวทางการเกษตรสมัยใหม่ที่จะช่วยให้เกษตรกรสามารถใส่ปุ๋ยได้อย่าง เหมาะสมกับความต้องการของดินและพืชแต่
ละพื้นที่อย่างเฉพาะเจาะจง ซึ่งจะช่วยเพิ่มผลผลิต ลดต้นทุน และรักษาสังแวดล้อม และการใช้สารชีวภัณฑ์
(Biological control agents หรือ Bio-agents) เพื่อการควบคุมโรคพืช ศัตรูพืช หรือแมลงศัตรูพืช แทนการใช้
สารเคมี ซึ่งช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สุขภาพของเกษตรกร และผู้บริโภค

๒.๓ แปลงเรียนรู้การทำเกษตรผสมผสาน ซึ่งได้มีการทำเกษตรแบบ หลายกิจกรรมในพื้นที่เดียวกัน เช่น
ปลูกพืช เลี้ยงปลา ปลูกผักสวนครัว ฯลฯ เพื่อใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ไม่พึ่งพิงกิจกรรมเดียว ลด
ความเสี่ยง และส่งเสริมความยั่งยืน

๓. ฐานเรียนรู้ จำนวน ๔ ฐานเรียนรู้ ประกอบด้วย

- ๓.๑ ฐานเรียนรู้การปรับปรุงบำรุงดิน
- ๓.๒ ฐานเรียนรู้การจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM)
- ๓.๓ ฐานเรียนรู้การจัดทำบัญชีครัวเรือนและต้นทุนการผลิต
- ๓.๔ ฐานเรียนรู้ด้านประมง

๔. หลักสูตรการเรียนรู้ จำนวน ๔ หลักสูตร ประกอบด้วย

๔.๑ หลักสูตรหลัก จำนวน ๕ หลักสูตร ประกอบด้วย

- ๑. การลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิต
- ๒. การจัดทำมาตรฐานการผลิต
- ๓. การจัดการด้าน
- ๔. การเพิ่มมูลค่าผลผลิต
- ๕. การจัดการโรคและแมลงศัตรูพืช

๔.๒ หลักสูตรบังคับ จำนวน ๓ หลักสูตร ประกอบด้วย

- ๑. เศรษฐกิจพอเพียง
- ๒. เกษตรผสมผสาน
- ๓. การจัดทำบัญชีครัวเรือน

๔.๓ หลักสูตรเสริม จำนวน ๒ หลักสูตร ประกอบด้วย

๑. การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า

๒. วิสาหกิจชุมชน

๔.๔ หลักสูตรเสริมสร้างศักยภาพเกษตรกรหลักสูตรเสริมสร้างศักยภาพเกษตรกรผู้นำ ที่มีความโดดเด่นของ ศพก. ได้แก่ (ให้ระบุมาจำนวน ๑ หลักสูตร พร้อมระบุวัตถุประสงค์ เนื้อหา และรูปแบบการถ่ายทอดความรู้)

๑.การจัดการโรคและแมลงศัตรูพืช

วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

๑.เพื่อพัฒนาเกษตรกรผู้นำให้มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการป้องกันและควบคุมโรคและแมลงศัตรูพืชอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

๒.เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรผู้นำสามารถใช้วิธีการควบคุมศัตรูพืชแบบผสมผสาน (IPM) ลดการพึ่งพาสารเคมี และคำนึงถึงความปลอดภัยต่อผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม

๓.เพื่อสร้างเกษตรกรผู้นำให้เป็นต้นแบบในการจัดการศัตรูพืชอย่างยั่งยืน และสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้แก่เกษตรกรรายอื่นในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔.เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ลดต้นทุน และยกระดับคุณภาพผลผลิตให้ได้มาตรฐานตลาด

แนวคิดและพื้นฐานของการจัดการโรคและแมลงศัตรูพืช

แนวคิดหลัก: การจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน (Integrated Pest Management - IPM)

IPM เป็นแนวทางในการควบคุมโรคและแมลงศัตรูพืชอย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้ องค์ความรู้ทางวิชาการ และเทคนิคต่าง ๆ อย่างผสมผสาน เพื่อควบคุมศัตรูพืชให้อยู่ในระดับที่ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจ และคำนึงถึงผลกระทบต่อ สิ่งแวดล้อม ความปลอดภัยของผู้บริโภค และสุขภาพของเกษตรกร

บทบาทของเกษตรกรต้นแบบในการจัดการโรคและแมลงศัตรูพืช

เกษตรกรต้นแบบหรือเกษตรกรผู้นำ มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนการจัดการศัตรูพืชอย่าง ยั่งยืนในระดับชุมชน โดยเฉพาะในบริบทของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ซึ่งมี หน้าที่เป็น

๑. เป็นแหล่งเรียนรู้และแบบอย่างในการจัดการศัตรูพืช

๑.๑ แสดงให้เห็นการจัดการโรคและแมลงศัตรูพืชโดยใช้ วิธีการที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เช่น การใช้ ชีวภัณฑ์ การเฝ้าระวังการระบาด หรือการปลูกพืชหมุนเวียน

๑.๒ มีแปลงเรียนรู้/แปลงสาธิตที่เกษตรกรอื่นสามารถเข้ามาศึกษาดูงานหรือฝึกปฏิบัติได้จริง
นแหล่งเรียนรู้ และต้นแบบในการทำเกษตรกรรมที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

๒. ถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีสู่เกษตรกรในชุมชน

๒.๑ ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการจำแนกศัตรูพืช การใช้สารชีวภัณฑ์อย่างถูกวิธี หรือแนวทางลดการใช้ สารเคมี

๒.๒ จัดอบรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือสาธิตวิธีควบคุมแมลงในแปลงจริง

๓. เป็นผู้นำในการเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยศัตรูพืชในพื้นที่

๓.๑ ช่วยสำรวจ ติดตามสถานการณ์โรคและแมลงศัตรูพืชในพื้นที่เป็นประจำ

๓.๒ ประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ เพื่อรายงานการระบาด และร่วม วางแผนควบคุม

๔. ผลิตและใช้สารชีวภัณฑ์ทดแทนสารเคมี

๔.๑ เป็นต้นแบบในการ ผลิตชีวภัณฑ์ในระดับครัวเรือนหรือกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เช่น เชื้อราไตรโคเดอร์มา บาซิลลัส บีที ฯลฯ

๔.๒ ใช้ในแปลงตนเองและเผยแพร่ให้เกษตรกรอื่นสามารถนำไปใช้ได้

รูปแบบการถ่ายทอดความรู้

รูปแบบการถ่ายทอดความรู้ของ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) มีเป้าหมาย เพื่อส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรให้มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการผลิตสินค้าเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีรูปแบบการถ่ายทอดความรู้หลัก ๆ ดังนี้

๑. การเรียนรู้จากเกษตรกรต้นแบบ (ครูพาทำ)

เกษตรกรต้นแบบที่ทำเกษตรในพื้นที่จริง ถ่ายทอดความรู้จากประสบการณ์ตรง เช่น การใช้เทคโนโลยี การบริหารจัดการฟาร์ม การลดต้นทุน ใช้รูปแบบ "เรียนรู้จากการลงมือทำ" (Learning by doing)

๒. การจัดอบรม / ฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ จัดกิจกรรมฝึกอบรมตามหัวข้อที่เกี่ยวข้อง เช่น การฝึกทำกับดักแมลง เช่น กับดักฟีโรโมน กับดักกาวเหนียว สาธิตวิธีการผลิตชีวภัณฑ์ เช่น เชื้อราไตรโคเดอร์มา บาซิลลัส ทดลองผสมสารชีวภัณฑ์และฉีดพ่นในแปลงสาธิต

๓. แพลตฟอร์มเรียนรู้/แปลงสาธิต มีแปลงเกษตรจริงที่ใช้สำหรับสาธิตกระบวนการผลิตหรือ เทคโนโลยี ผู้เข้าร่วมสามารถดูตัวอย่างการปฏิบัติงานจริง

๔. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อการเรียนรู้ เช่น วิทยุสาธิต แอปพลิเคชัน หรือ facebook

ถ่ายทอดความรู้ผ่านสื่อออนไลน์เพื่อเข้าถึงเกษตรกรหลากหลายกลุ่มวัย ใช้รูปแบบ บรรยาย + เวิร์กช็อป เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วม

๕. เครือข่ายเกษตรกร/การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม สนับสนุนให้เกิดเครือข่ายการเรียนรู้ เช่น กลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และช่วยเหลือกันระหว่างเกษตรกร

๖. การถ่ายทอดจากหน่วยงานวิชาการ เช่น การร่วมมือกับกรมส่งเสริมการเกษตร สถานศึกษา และการได้รับองค์ความรู้วิชาการใหม่ ๆ มาปรับใช้ในพื้นที่จริง

๕. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด (การเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ให้อธิบายวิธีการ และแนวทางในการเข้าร่วมจัดทำแผนอย่างละเอียด)

ในบทบาทประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอแม่ฮ่องสอน การนำเสนอผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะของศูนย์เรียนรู้ และศูนย์เครือข่ายของอำเภอแม่ฮ่องสอน ในที่ประชุมคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตระดับจังหวัด เพื่อสะท้อนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการจัดทำแผนต่อไป

๖. การจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. (แผนราย ศพก.) (มีการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ใครบ้างเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน และให้แนบแผนฯ)

แผนปฏิบัติการราย ศพก. คือแผนที่ใช้กำหนด กิจกรรม / แนวทางดำเนินงาน / หน่วยงานรับผิดชอบ / งบประมาณ อย่างเป็นระบบ เพื่อขับเคลื่อนบทบาทของ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ให้สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้และพัฒนาเกษตรกรได้อย่างแท้จริง

ขั้นตอนการจัดทำแผนฯ

๑. วิเคราะห์บริบทและปัญหาในพื้นที่ ร่วมกับเกษตรกรในชุมชนเพื่อสำรวจข้อมูลปัญหา ความต้องการด้านการผลิต เช่น ศัตรูพืช แรงงาน ดิน น้ำ ตลาด
๒. ประชุมวางแผนร่วมกัน เชิญผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้าร่วมประชุมหารือกำหนดทิศทาง
๓. กำหนดกิจกรรม/แผนงานตามเป้าหมาย เช่น การอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยี การผลิตชีวภัณฑ์ การสาธิตแปลงเรียนรู้ การดูงาน ฯลฯ
๔. จัดทำแผนปฏิบัติการเป็นลายลักษณ์อักษร ระบุรายละเอียดกิจกรรม เวลา เป้าหมาย กลุ่มเป้าหมาย งบประมาณ และผู้รับผิดชอบ
๕. บูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อของบประมาณ สนับสนุนวิทยากร อุปกรณ์ หรือการติดตามประเมินผล

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลด้านการเกษตรและการทำงานเป็นเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. ผลสำเร็จในกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบที่มีการนำวิชาการ เทคโนโลยีการเกษตร มาปรับใช้ใน ศพก. จนเกิดผลสำเร็จในการทำเกษตร พร้อมเป็นแบบอย่างให้เกษตรกรในพื้นที่

๑.๑ แรงบันดาลใจและจุดเริ่มต้น

๑) อะไรคือแรงบันดาลใจในการเริ่มต้นการปรับเปลี่ยนการทำเกษตรแบบเดิม ๆ สู่การทำเกษตรแบบใช้หลักวิชาการหรือเทคโนโลยีในกิจกรรมการเกษตรของท่าน

นายนพสร ศิลปจิตต์ เริ่มทำการเกษตรตั้งแต่อายุ ๑๕ ปี โดยเริ่มจากการปลูกข้าวสืบทอดจากครอบครัว โดยปลูกข้าวเป็นพืชหลักเพียงอย่างเดียว แต่ไม่นานก็เริ่มประสบปัญหาราคาข้าวตกต่ำ ต้นทุนการผลิตสูง โรคแมลงรบกวน เกิดภาวะขาดทุนจากการผลิตพืชหลักแค่ชนิดเดียว จึงเริ่มหันมาทำการปลูกพืชไร่อื่นๆเป็นทางเลือก เช่น มันฝรั่ง ถั่วเหลือง ปาล์มน้ำมัน แต่ยังคงปลูกข้าวเป็นพืชหลักเช่นเดิม ต่อมาจึงเริ่มนำถั่วลิสงลายเสือจากอำเภอปางมะผ้ามาปลูกเป็นพืชเสริมในช่วงฤดูแล้งหลังนา เนื่องจากถั่วลิสงลายเสือตลาดยังมีความต้องการเป็นอันมาก เพื่อนำไปแปรรูปเป็นถั่วลิสงลายเสือคั่วเกลือ และสภาพแวดล้อมและสภาพภูมิประเทศของบ้านแม่สะงาค่อนข้างเหมาะสมสำหรับการปลูกถั่วลิสงลายเสือ จนกระทั่งในปี ๒๕๖๔ นายนพสร ศิลปจิตต์ จึงได้รวบรวมเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสงลายเสือในพื้นที่บ้านแม่สะงา จำนวน ๓๐ ราย จัดตั้งเป็นกลุ่มแปลงใหญ่ถั่วลิสงลายเสือ และในปี

เดียวกันนั้น ได้ใช้พื้นที่แปลงปลูกของตนเอง ตั้งเป็นศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีในการผลิตถั่วลิสงสายสีคุณภาพให้แก่สมาชิกแปลงใหญ่และเกษตรกรทั่วไปในพื้นที่ และเริ่มการทำเกษตรแบบผสมผสาน โดยการจัดสรรพื้นที่ภายในไร่นาให้เกิดประโยชน์สูงสุด แบ่งพื้นที่เป็นบ่อเลี้ยงปลา แปลงปลูกไม้ผล แปลงปลูกข้าวและพืชไร่ จนกระทั่งปี ๒๕๖๕ ได้รับการคัดเลือกจากคณะกรรมการแปลงใหญ่และศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ระดับอำเภอให้เป็นศูนย์หลักในเวลาต่อมา

แนวคิดของนายพชรไม่ใช่แค่การทำเกษตรเพื่อเลี้ยงชีพเท่านั้น แต่คือการทำเกษตรอย่างมี "ความรู้ ความคิด และความหวัง" เพื่ออนาคตที่ยั่งยืนทั้งต่อตนเอง ครอบครัว และผืนดินที่รัก

๒) ปัญหาหรือความท้าทายอะไรที่ผลักดันให้เกิดการทำเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้

ปัจจุบันภาคการเกษตรกำลังเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงในหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นด้านสภาพ ภูมิอากาศ เศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี หรือพฤติกรรมของผู้บริโภค ซึ่งทั้งหมดล้วนส่งผลกระทบต่อความสามารถในการผลิต ความมั่นคงของรายได้ และคุณภาพชีวิตของเกษตรกรโดยตรง ความท้าทายเหล่านี้ได้กลายเป็นแรงผลักดันสำคัญให้เกษตรกร หน่วยงานรัฐ และภาคเอกชนต้องหันมาพิจารณาการทำเกษตรในรูปแบบใหม่ที่อิงหลักวิชาการและนำนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีเข้ามาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตอย่างเป็นระบบ หนึ่งในปัญหาหลักที่ส่งผลต่อการเกษตรในระยะยาว คือ การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศที่ไม่อาจควบคุมได้ เช่น ฝนทิ้งช่วง น้ำหลาก หรือลมแรงเกินกว่าฤดูกาล ส่งผลให้ผลผลิตทางการเกษตรไม่แน่นอน พืชบางชนิดที่เคยเติบโตได้ดีเริ่มให้ผลผลิตลดลง หรือสูญพันธุ์ในบางพื้นที่ ขณะที่ศัตรูพืชก็มีแนวโน้มปรับตัวและแพร่ระบาดมากขึ้น ภัยธรรมชาติเหล่านี้สร้างความเสียหายต่อพืชผลเป็นวงกว้าง และยิ่งยากแก่การพยากรณ์หรือวางแผนการผลิต เกษตรกรจำนวนมากจึงเริ่มตระหนักถึงความจำเป็นในการใช้ข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ เช่น การวิเคราะห์ดิน น้ำ หรือสภาพอากาศ เพื่อประกอบการตัดสินใจ รวมถึงการใช้เทคโนโลยีด้านการเกษตรแม่นยำ (Precision Agriculture) เพื่อควบคุมปัจจัยการผลิตให้มีประสิทธิภาพสูงสุด อีกหนึ่งปัญหาสำคัญคือ ต้นทุนการผลิตที่เพิ่มสูงขึ้น ขณะที่ราคาผลผลิตทางการเกษตรกลับผันผวนอยู่เสมอ เกษตรกรจำนวนมากยังคงยึดแนวทางการผลิตแบบดั้งเดิม ใช้แรงงานจำนวนมาก ใช้ปุ๋ยเคมีและสารกำจัดศัตรูพืชในปริมาณสูง ทำให้ต้นทุนสูงแต่ผลตอบแทนต่ำ ที่ร้ายแรงยิ่งกว่านั้นคือ ระบบตลาดที่ไม่เป็นธรรม ทำให้เกษตรกรต้องพึ่งพาพ่อค้าคนกลาง และไม่มีอำนาจต่อรองในราคาขายของตนเอง ส่งผลให้เกิดหนี้สินสะสม การนำนวัตกรรมเข้ามาช่วยจึงเป็นทางออกสำคัญ เช่น การใช้ระบบน้ำอัตโนมัติ หรือการผลิตและแปรรูปผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าโดยใช้เครื่องมือทันสมัย ซึ่งล้วนแล้วแต่ช่วยลดต้นทุนแรงงาน เพิ่มคุณภาพผลผลิต และสามารถต่อรองในตลาดได้ดีกว่าเดิม ในขณะเดียวกัน เกษตรกรยังต้องเผชิญกับปัญหาด้านแรงงาน โดยเฉพาะแรงงานเกษตรในวัยหนุ่มสาวที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากคนรุ่นใหม่จำนวนมากเลือกที่จะทำงานในเมืองหรือภาคอุตสาหกรรม ด้วยภาพลักษณ์ของอาชีพเกษตรที่ยังถูกมองว่าลำบาก รายได้น้อย และไม่มีความมั่นคง การขาดแรงงานนี้ทำให้หลายครอบครัวไม่สามารถดูแลพื้นที่เกษตรของตนเองได้อย่างเต็มที่ จำเป็นต้องหาวิธีทำให้การเกษตรกลายเป็นงานที่ “ใช้แรงงานน้อยลง แต่ได้ผลมากขึ้น” นี่จึงกลายเป็นช่องทางสำคัญให้เทคโนโลยีเข้ามาแทนแรงงานในหลายขั้นตอน ตั้งแต่การเพาะปลูก เก็บเกี่ยว ไปจนถึงการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว เช่น การใช้โดรนบินพ่นสาร หรือการใช้เครื่องหยอดเมล็ดอัตโนมัติ

นอกจากนี้ ความต้องการของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วก็เป็นอีกแรงกดดันสำคัญ ผู้บริโภคยุคใหม่ให้ความสำคัญกับสุขภาพ ความปลอดภัย และแหล่งที่มาของอาหาร พวกเขาต้องการสินค้าที่มีคุณภาพ ปลอดภัย และสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ ตั้งแต่แหล่งผลิตจนถึงมือผู้บริโภค เกษตรกรจึงไม่สามารถผลิตโดยไร้มาตรฐานได้อีกต่อไป การผลิตตามมาตรฐาน GAP หรือ Organic รวมถึงการติด QR Code บนสินค้าเพื่อให้ลูกค้าตรวจสอบได้ เป็นสิ่งที่จำเป็นมากขึ้น และทั้งหมดนี้ต้องอาศัยเทคโนโลยีดิจิทัลและความรู้ทางวิชาการเข้ามาช่วย ออกแบบระบบ

๑.๒ รายละเอียดของการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่นำมาใช้ ในแปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้

๑) การทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการเกษตรใดที่ได้นำมาปรับใช้ ในกิจกรรมการเกษตร (เช่น การลดการเกิดปัญหาเรื่องดิน น้ำ อากาศ ในพื้นที่ การลดต้นทุนการผลิต การลดการระบาดของศัตรูพืช การเพิ่มผลผลิต การเพิ่มมูลค่าผลผลิต ได้มีการนำนวัตกรรม และเทคโนโลยีมาปรับใช้อย่างไรบ้าง)

ในปัจจุบัน ภาคการเกษตรของไทยกำลังเผชิญกับความท้าทายที่หลากหลาย ทั้งจากภัยธรรมชาติ ความผันผวนของราคาผลผลิต ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ต้นทุนการผลิตที่สูง และการขาดแคลนแรงงาน ทำให้เกษตรกรจำนวนมากต้องปรับเปลี่ยนวิธีคิดและวิธีการผลิต โดยหันมาใช้ หลักวิชาการ ร่วมกับ เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการเกษตร เพื่อให้สามารถดำเนินกิจกรรมการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ต้นทุนน้อยลง และมีความยั่งยืนในระยะยาว

การนำหลักวิชาการและเทคโนโลยีเข้ามาปรับใช้ ไม่ได้หมายถึงการเปลี่ยนแปลงที่ยุ้งยากหรือเกินขีดความสามารถของเกษตรกร แต่เป็นการค่อยๆ พัฒนา ปรับปรุง และเลือกใช้เทคโนโลยีให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่และทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ชัดเจนและวัดผลได้จริง การลดปัญหาเรื่องดิน น้ำ และอากาศในพื้นที่การเกษตร หนึ่งในปัญหาหลักของเกษตรกรไทยคือความเสื่อมโทรมของดิน จากการใช้ปุ๋ยเคมีและยาฆ่าแมลงต่อเนื่องเป็นเวลานาน รวมถึงการขาดการปรับปรุงดินอย่างเหมาะสม ส่งผลให้ดินแน่น ทึบ และมีอินทรีย์วัตถุต่ำ เกษตรกรที่หันมาใช้หลักวิชาการจึงได้นำวิธีการ วิเคราะห์ดิน มาใช้ก่อนเริ่มปลูกพืช เพื่อให้สามารถเลือกใช้ปุ๋ยและปรับสภาพดินได้ตรงจุด ไม่เปลืองต้นทุน และไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

ในด้านสภาพอากาศ มีการนำระบบพยากรณ์อากาศในท้องถิ่น เพื่อช่วยวางแผนการเพาะปลูกและป้องกันความเสียหายจากฝนฟ้าหรือโรคพืชที่มาพร้อมกับสภาพอากาศเฉพาะช่วง การลดการระบาดของศัตรูพืชและลดการใช้สารเคมีนวัตกรรมสำคัญในส่วนนี้คือการใช้ ชีวภัณฑ์ป้องกันและกำจัดศัตรูพืช เช่น เชื้อราบีวเวอเรีย เชื้อไตรโคเดอร์มา หรือจุลินทรีย์กำจัดแมลงที่ผลิตได้เองในฟาร์ม นอกจากจะปลอดภัยกับผู้บริโภคและเกษตรกรแล้ว ยังเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอีกด้วย

๒) อธิบายขั้นตอนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการเกษตรของท่าน

ในยุคที่การเกษตรต้องเผชิญกับปัญหาหลากหลาย ทั้งภัยธรรมชาติ ความผันผวนของตลาด ต้นทุนที่สูงขึ้น และแรงงานที่ลดลง เกษตรกรจำนวนไม่น้อยยังยึดติดกับวิธีการแบบเดิม ทำให้ผลผลิตและรายได้ไม่สอดคล้องกับแรงงานและต้นทุนที่ลงไป อย่างไรก็ตาม ยังมี “เกษตรกรต้นแบบ” จำนวนหนึ่งที่สามารถปรับตัวและพัฒนา “พื้นที่เล็กๆ” ของตนเองให้กลายเป็นแหล่งผลิตทางการเกษตรที่มีคุณภาพ มีผลตอบแทน และมีความยั่งยืน โดยอาศัย หลักวิชาการ ผสานกับ เทคโนโลยีและนวัตกรรม เข้ามาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในทุกขั้นตอน ขั้นตอนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร ที่เกษตรกรต้นแบบใช้จริงในพื้นที่ขนาดเล็ก เพื่อให้เห็นภาพชัดเจนว่า แม้มีพื้นที่จำกัด หากมีความรู้ ความเข้าใจ และเลือกใช้เทคโนโลยีให้เหมาะสม ก็สามารถประสบความสำเร็จได้

๑. ศึกษาและวิเคราะห์สภาพพื้นที่ เกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จมักเริ่มต้นด้วยการ สำรวจและวิเคราะห์พื้นที่ของตนเองอย่างเป็นระบบ ไม่ว่าจะเป็น ขนาดของพื้นที่ ทิศทางลม แสงแดด ชนิดของดินและความอุดมสมบูรณ์ และแหล่งน้ำ

๒. วางแผนการผลิตตามหลักวิชาการ หลังจากวิเคราะห์พื้นที่แล้วการวางแผนการผลิต โดยพิจารณาจากพืชหรือสัตว์ที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ความต้องการของตลาดในพื้นที่ รอบการผลิต ความเสี่ยง และผลตอบแทน

๓. เริ่มนำเทคโนโลยีขนาดเล็กและนวัตกรรมง่ายๆ มาใช้ด้วยข้อจำกัดด้านพื้นที่และงบประมาณ เกษตรกรต้นแบบจึงเน้นใช้เทคโนโลยีที่ ราคาไม่แพง ใช้งานง่ายและดูแลเองได้ เช่น ระบบน้ำหยด การใช้น้ำหมักชีวภาพ เช่น จุลินทรีย์สังเคราะห์แสง ปุ๋ยน้ำหมักจากเศษพืชอาหาร และการเพาะเชื้อราไตรโคเดอร์มา เพื่อป้องกันโรคทางดิน

๓) อธิบายขั้นตอนการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการ เช่น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การปรับเปลี่ยนพันธุ์พืชที่ทนต่อสภาพภูมิอากาศ ด้านทานต่อโรคแมลง เป็นต้น (ให้อธิบายขั้นตอน วิธีการอย่างละเอียด)

การทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการ เป็นแนวทางที่เน้นการใช้ข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ และองค์ความรู้เชิงเทคนิคเข้ามาช่วยให้การผลิตมีประสิทธิภาพ ลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยมีดังนี้

๑. การวางแผนการผลิต โดยการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่เพาะปลูก, สภาพภูมิอากาศ, ลักษณะดิน, แหล่งน้ำ เลือกชนิดพืชให้เหมาะสมกับพื้นที่และฤดูกาล เช่น เลือกข้าวหน้าน้ำฝนในพื้นที่ลุ่ม เลือกพืชใช้น้ำน้อยในฤดูแล้ง

๒. การวิเคราะห์ดิน เก็บตัวอย่างดิน อย่างถูกวิธี ส่งวิเคราะห์ที่ ศูนย์บริการวิชาการเกษตร/สถานีวิจัยดิน รายงานจะระบุค่า pH, ความเป็นกรด-ด่าง, อินทรีย์วัตถุ, ธาตุอาหารหลัก (N-P-K), ธาตุอาหารรองใช้ผลวิเคราะห์ เพื่อเลือกปุ๋ยให้เหมาะสม ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ฯลฯ

๓. การเลือกพันธุ์พืชที่เหมาะสม เลือกพันธุ์ที่เหมาะสมกับภูมิอากาศในพื้นที่ เช่น พันธุ์ทนแล้ง ทนน้ำท่วม หรือ อุณหภูมิสูง พันธุ์ที่ ต้านทานต่อโรคและแมลงศัตรูพืช เช่น ข้าวพันธุ์ต้านทานเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลเลือกพันธุ์ ให้ตรงกับวัตถุประสงค์ เช่น ใช้บริโภค ใช้แปรรูป หรือขายตลาดเฉพาะ

๔. การจัดการน้ำ วางแผน ระบบชลประทาน ปรับให้เหมาะกับพืชแต่ละชนิด พืชบางชนิดไม่ทนต่อน้ำขัง ใช้เทคโนโลยีช่วย

๕. การป้องกันและกำจัดโรคแมลงอย่างมีประสิทธิภาพ ฝ้าระวังด้วยการ สำรวจศัตรูพืชสม่ำเสมอ ใช้แนวทาง ผสมผสาน ปรับระบบปลูกพืช (สลับพืช/พืชร่วม) ใช้ชีวภัณฑ์ เช่น เชื้อบีที เชื้อราไตรโคเดอร์มา ใช้สารเคมีเฉพาะเมื่อจำเป็น และเลือกใช้แบบปลอดภัย

๖. การเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว เก็บเกี่ยวในช่วงเวลาที่เหมาะสมกับพืชแต่ละชนิด ใช้เครื่องมือหรือเครื่องจักรที่เหมาะสมเพื่อลดการสูญเสีย การจัดการหลังเก็บเกี่ยว อาจมีการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า

๗. การประเมินผลและปรับปรุง บันทึกผลผลิต ต้นทุน และผลตอบแทน วิเคราะห์ว่าเทคนิคที่ใช้ได้ผลหรือไม่ นำข้อบกพร่องมาปรับปรุงในรอบการผลิตถัดไป

๒. ผลสำเร็จและประโยชน์ที่ได้รับต่อการทำอาชีพการเกษตร: ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการนำนวัตกรรม/เทคโนโลยี มาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรคืออะไร เช่น ต้นทุน รายได้ ผลผลิต (ใส่รายละเอียดข้อมูลเชิงตัวเลขเพิ่มเติม เพื่อการเปรียบเทียบเชิงประจักษ์ และให้ระบุสินค้าเกษตรที่ทำการผลิตในศพก.ของท่าน)

๒.๑ สินค้าเกษตรที่มีการดำเนินกิจกรรมใน ศพก. มีดังนี้

๑) สินค้าเกษตร ด้านพืช ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....๖.....ชนิด ประกอบด้วย

๑.๑)ข้าว.....พื้นที่ปลูกจำนวน..... ๖-๒- ๐.....(ไร่-งาน-วา)

๑.๒)ถั่วลิสง.....พื้นที่ปลูกจำนวน..... ๕-๐-๒๐.....(ไร่-งาน-วา)

๑.๓)หน่อไม้หวาน.....พื้นที่ปลูกจำนวน..... ๐-๐-๒๐.....(ไร่-งาน-วา)

๑.๔)ลิ้นจี่.....พื้นที่ปลูกจำนวน..... ๐-๐-๒๐.....(ไร่-งาน-วา)

๑.๕)ส้มโอ.....พื้นที่ปลูกจำนวน..... ๐-๐-๒๐.....(ไร่-งาน-วา)

๑.๖)มะพร้าว.....พื้นที่ปลูกจำนวน.....๐-๐-๒๐.....(ไร่-งาน-วา)

๒) สินค้าเกษตร ด้านประมง ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....๒.....ชนิด ประกอบด้วย

๒.๑)ปลานิล..... จำนวน.....๑๐๐๐.....(หน่วย...ตัว...)

๒.๒)ปลาตะเพียน.....จำนวน.....๑๐๐๐.....(หน่วย...ตัว...)

๒.๒ ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรใน ศพก.มีดังนี้ (ในระบุด้านทุนการผลิตสินค้าเกษตรหลัก)

๑) สินค้า...ผัก ปลา.....มีต้นทุนการผลิต ดังนี้

๑.๑)การปลูกพืช.....เป็นเงิน.....๖,๐๐๐.....บาท/รอบการปลูก

๑.๒)อาหารปลา.....เป็นเงิน.....๔,๐๐๐.....บาท/รอบการผลิต

รวมต้นทุนการผลิต๑๐,๐๐๐.....บาท/รอบการผลิต

รายได้๓๐,๐๐๐-๔๐,๐๐๐.....บาท/รอบการผลิต

๒.๓ รายได้ของเกษตรกรต้นแบบ มีดังนี้

รายได้ของเกษตรกรต้นแบบ มีดังนี้

- ๑) รายได้รายวัน (ได้รายวันจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกวันของท่าน)
ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....ผลไม้และหน่อไม้หวาน(ตามฤดูกาล)..... เฉลี่ยรายได้วันละ.....๒๐๐.....บาท/วัน
- ๒) รายได้รายปี (ได้รายปีจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกปีของท่าน)
ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....จำหน่าย ข้าว ถั่วลิสง
เฉลี่ยรายได้ปีละ.....๖๐,๐๐๐.....บาท/ปี

๒.๔ ประโยชน์ที่ได้รับ (ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง เกษตรกรรายอื่น และประโยชน์ที่เกิดกับชุมชนมีอะไรบ้าง)

๑. ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง (เจ้าของแปลง/เจ้าของศพก.)

- ๑.๑) มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการลดต้นทุนการผลิต และเพิ่มผลผลิตต่อไร่
- ๑.๒) มีความรู้และทักษะเพิ่ม ได้เรียนรู้เทคโนโลยีการเกษตรสมัยใหม่ เช่น การใช้ปุ๋ยอย่างเหมาะสม, การบริหารจัดการน้ำ, การตลาด
- ๑.๓) พัฒนาเป็นผู้นำชุมชนเกษตร ได้รับการยอมรับจากชุมชนและหน่วยงานราชการ เป็นผู้นำในการถ่ายทอดความรู้
- ๑.๔) มีความมั่นคงทางอาชีพจากการวางแผนการผลิตที่มีประสิทธิภาพ และมีช่องทางจำหน่ายที่มั่นคงขึ้น

๒. ประโยชน์ที่เกิดกับ เกษตรกรรายอื่น

- ๒.๑) ได้รับความรู้จากการถ่ายทอด เกษตรกรสามารถมาเรียนรู้วิธีการผลิตจากแปลงจริง เช่น การทำเกษตรแบบแม่นยำ, การลดต้นทุน, การเลือกพันธุ์พืชที่เหมาะสม
- ๒.๒) มีเครือข่ายความร่วมมือ เช่น กลุ่มเกษตรกร, วิสาหกิจชุมชน หรือการรวมกลุ่มเพื่อผลิตและจำหน่ายร่วมกัน

๓. ประโยชน์ที่เกิดกับประโยชน์ที่เกิดกับชุมชน

- ๓.๑) เกิดการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน เพราะมีการจัดการทรัพยากรและระบบการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- ๓.๒) ชุมชนเข้มแข็งจากการรวมกลุ่มของเกษตรกร และการจัดกิจกรรมร่วมกัน เช่น การอบรม, ตลาดนัดเกษตรกร

๓. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์

๓.๑ เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรของท่านมีการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมหรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่แปลงเกษตรของท่านและชุมชนอย่างไร

ปัจจุบันปัญหาสิ่งแวดล้อมและการเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติกำลังทวีความรุนแรงขึ้น การเกษตรในปัจจุบันจึงไม่อาจดำเนินไปด้วยวิธีการเดิมที่เน้นผลผลิตอย่างเดียวโดยละเลยผลกระทบต่อระบบนิเวศ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ได้นำเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ มาปรับใช้กับการทำการเกษตรอย่างสมดุล เพื่อรักษาสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในระดับชุมชนและท้องถิ่น ศพก. ทำหน้าที่เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ถ่ายทอดองค์ความรู้จากเกษตรกรต้นแบบสู่เกษตรกรรายอื่น ผ่านกิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติจริง ให้ความสำคัญกับการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เทคโนโลยีชีวภาพก็เป็นอีกด้านหนึ่งที่ศพก. หลายแห่งนำมาใช้ในรูปแบบของชีวภัณฑ์ เช่น เชื้อราไตรโคเดอร์มา ซึ่งช่วยควบคุมโรคพืชและแมลงศัตรูพืชได้อย่างปลอดภัยต่อผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม ลดการใช้สารเคมีอันตราย และสร้างสมดุลของระบบนิเวศในแปลงเกษตร อีกทั้งยังมีการส่งเสริมให้เกษตรกรใช้วิธีการป้องกันแบบผสมผสาน (IPM) ที่เน้นการใช้วิธีทางธรรมชาติก่อนการใช้สารเคมี จะเห็นได้ว่าบทบาทของ ศพก. ไม่ได้จำกัดอยู่แค่การเพิ่มผลผลิตหรือสร้างรายได้ให้เกษตรกร เท่านั้น แต่ยังเป็นต้นแบบของการทำเกษตรที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม ใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า และสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้นี้สู่ชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรม การเกษตรที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมในศูนย์เรียนรู้เหล่านี้ จึงเป็นหนทางหนึ่งของการพัฒนาเกษตรกรรมที่ยั่งยืนในระยะยาว ทั้งในระดับครัวเรือน และพื้นที่ชุมชน

๓.๒ ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ที่เกิดจากการทำกิจกรรมทางการเกษตร ใน ศพก.)

ปัจจุบันทรัพยากรธรรมชาติกำลังถูกใช้อย่างรวดเร็วและขาดการฟื้นฟูอย่างสมดุล การอนุรักษ์จึงกลายเป็นภารกิจสำคัญที่ต้องดำเนินควบคู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยเฉพาะภาคการเกษตรที่มีบทบาทโดยตรงต่อการใช้ทรัพยากร ทั้งดิน น้ำ และความหลากหลายทางชีวภาพ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) จึงถือเป็นกลไกสำคัญในการผลักดันการเกษตรให้เดินหน้าอย่างมีจิตสำนึกต่อธรรมชาติ ผ่านการบูรณาการเทคโนโลยี ความรู้ และประสบการณ์จริงจากเกษตรกรต้นแบบ กิจกรรมทางการเกษตรที่ดำเนินอยู่ในศพก. แม้จะมีเป้าหมายหลักในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ลดต้นทุน และสร้างรายได้ให้เกษตรกร กิจกรรมเหล่านี้ยังส่งผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเป็นรูปธรรม โดยเริ่มจาก “การจัดการดิน” ซึ่งเป็นหัวใจของระบบการเกษตร ศพก. เพื่อหลีกเลี่ยงการใช้ปุ๋ยเคมีเกินความจำเป็น ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการลดการปนเปื้อนในดินและแหล่งน้ำ ขณะเดียวกันใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก และปุ๋ยชีวภาพที่ผลิตจากวัสดุเหลือใช้ในชุมชน ช่วยฟื้นฟูดินในดิน และทำให้ระบบนิเวศในแปลงเกษตรดีขึ้น กิจกรรมทางการเกษตรในศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ไม่ได้ให้ประโยชน์เฉพาะด้านเศรษฐกิจหรือผลผลิตทางการเกษตรเท่านั้น หากแต่มีคุณค่าต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งในด้านดิน น้ำ อากาศ และความหลากหลายทางชีวภาพ โดยอาศัยแนวคิดการ

จัดการอย่างยั่งยืนควบคู่กับภูมิปัญญาและเทคโนโลยีใหม่ ๆ ซึ่งสามารถต่อยอดสู่การพัฒนาเกษตรกรรมที่เคารพธรรมชาติ และสร้างสมดุลให้กับชีวิตและสิ่งแวดล้อมได้อย่างแท้จริง

๔. ผลสำเร็จการทำงานให้ชุมชนในฐานะ ศพก. ที่เป็นเชิงประจักษ์

๔.๑ ผลสำเร็จการปฏิบัติงานในฐานะ ศพก. เป็นที่ประจักษ์

๔.๑.๑ มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่

- มีความรู้ความเข้าใจในการทำการเกษตรปลอดภัย GAP
- มีความรู้ความเข้าใจในการประชาสัมพันธ์ศูนย์เรียนรู้ให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง
- มีความรู้ความเข้าใจในด้านการตลาดของผลผลิตทางการเกษตร
- มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องสิ่งแวดล้อม
- มีความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น

๔.๑.๒ การให้บริการในการเป็นจุดอบรม ศึกษาดูงาน และเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้ศูนย์เรียนรู้ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) มีบทบาทสำคัญในการเป็นแหล่ง เรียนรู้ทางการเกษตรในระดับพื้นที่ โดยเฉพาะในด้านการให้บริการอบรม การศึกษาดูงาน และการถ่ายทอดองค์ความรู้แก่เกษตรกรและผู้สนใจทั่วไป ผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและเน้นการปฏิบัติจริง ศพก. ทำหน้าที่เป็นจุดกลางในการจัดกิจกรรมอบรมให้กับเกษตรกรในชุมชน เช่น การอบรมเรื่องการไถพรวน การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ การจัดการศัตรูพืชแบบชีวภาพ หรือการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เพื่อเพิ่มมูลค่าและลดต้นทุนการผลิต อีกทั้งยังเปิดพื้นที่ให้กับหน่วยงานภาครัฐ สถานศึกษา หรือชุมชนจากพื้นที่อื่นเข้ามาศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนำองค์ความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่ของตนเอง ที่สำคัญเกษตรกรต้นแบบ ยังทำหน้าที่เป็น วิทยากรถ่ายทอดความรู้ โดยอาศัยประสบการณ์ตรง จากการปฏิบัติจริง ถ่ายทอดเรื่องราวและเทคนิคต่าง ๆ ด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย สร้างแรงบันดาลใจให้แก่ผู้เข้าอบรมและผู้ที่มาดูงานได้อย่างดี ถือเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการเกษตรสู่ความยั่งยืนในระดับฐานรากของประเทศ

๔.๑.๓ การให้บริการด้านการแก้ไขปัญหา เป็นที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในพื้นที่ รวมถึงการรับเรื่องร้องเรียนในพื้นที่ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ไม่เพียงแต่เป็นแหล่งถ่ายทอด ความรู้และจัดกิจกรรมอบรมเท่านั้น แต่ยังมีบทบาทสำคัญในการให้บริการด้านการแก้ไขปัญหา และเป็นที่ปรึกษาให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ โดยอาศัยเกษตรกรต้นแบบและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีความรู้ความเข้าใจในสภาพพื้นที่และปัญหาที่เกิดขึ้นจริง ศพก. ทำหน้าที่เป็น “จุดประสาน” ในการให้คำปรึกษาแก่เกษตรกรที่ประสบปัญหาด้านการผลิต เช่น ปัญหาดินเสื่อม โรคและแมลงในพื้นที่ โดยให้คำแนะนำตามหลักวิชาการ พร้อมแนวทางแก้ไขที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ รวมถึงเชื่อมโยงเกษตรกรกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอรับการสนับสนุนเพิ่มเติม

๔.๑.๔ การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านวิชาการเกษตร ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการ ให้บริการด้านข้อมูลข่าวสารและองค์ความรู้ทางการเกษตรที่สำคัญแก่เกษตรกรในพื้นที่ โดยเน้นการให้ข้อมูลที่ถูกต้อง และสอดคล้องกับสถานการณ์จริง ทั้งด้านการผลิต การตลาด และการบริหารจัดการทรัพยากรในฟาร์ม ศพก. ทำหน้าที่สื่อกลางในการเผยแพร่ข่าวสารด้านการเกษตร เช่น ราคาสินค้าเกษตร สภาพ อากาศ การระบาดของศัตรูพืช หรือประกาศจากหน่วยงานภาครัฐ รวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับโครงการสนับสนุนต่าง ๆ ที่เกษตรกรสามารถเข้าถึงได้ นอกจากนี้ยังให้บริการข้อมูลเชิงวิชาการ เช่น การเลือกพันธุ์พืชให้เหมาะกับพื้นที่ การจัดการดิน น้ำ และศัตรูพืชอย่างยั่งยืน

๔.๑.๕ การขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกร (มีช่องทางในการขยายผลอย่างไร เกษตรกรในชุมชน หรือเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติต่ออย่างไร และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติอย่างไร)

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการเกษตรสู่ความยั่งยืน ผ่านการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ให้กับเกษตรกร โดยไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการอบรมหรือสาธิตเท่านั้น แต่ยังมีกระบวนการ “ขยายผล” ที่ทำให้ความรู้เหล่านั้นถูกนำไปใช้จริงในระดับชุมชน ช่องทางหลักในการขยายผลองค์ความรู้ของ ศพก. ได้แก่ การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน ทำให้การถ่ายทอดเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องจากการเรียนรู้จากผู้ที่มีมือทำจริง การขยายผลองค์ความรู้ของ ศพก. จึงไม่เพียงแต่สร้างผลดีแก่เกษตรกรรายบุคคลเท่านั้น แต่ยังเป็นจุดเริ่มของการเปลี่ยนแปลงในระดับชุมชน และสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ที่เข้มแข็งในพื้นที่อย่างยั่งยืน

๔.๑.๖ การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ร่วมกับชุมชน หรือหน่วยงานในพื้นที่

การพัฒนางานด้านการเกษตรในอำเภอแม่สะเรียง อาศัยความร่วมมือและการมีส่วนร่วมอย่างใกล้ชิดระหว่างศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ทั้งภาครัฐ ท้องถิ่น และภาคประชาชน โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกลที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและภูมิประเทศ การทำงานร่วมกันจึงเป็นหัวใจสำคัญของความสำเร็จ ศพก. ทำหน้าที่เป็นจุดกลางในการประสานงาน จัดกิจกรรมการเรียนรู้ และลงพื้นที่ร่วมกับผู้นำ ชุมชน กลุ่มเกษตรกร องค์การบริหารส่วนตำบล และหน่วยงานอื่น เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ โรงเรียน หรือหน่วยงานภาคีเครือข่าย เพื่อร่วมกันวางแผนการส่งเสริมการเกษตรอย่างเหมาะสมกับสภาพพื้นที่และวิถีชีวิตของชาวบ้าน การมีส่วนร่วมในระดับพื้นที่นี้ ไม่เพียงส่งเสริมให้เกษตรกรมีองค์ความรู้เพิ่มขึ้น แต่ยังทำให้เกิดความร่วมมือในการบริหารจัดการทรัพยากรในชุมชนอย่างยั่งยืน และสร้างเครือข่ายการพัฒนาเกษตรกรรมที่เข้มแข็งในระดับท้องถิ่นอีกด้วย

๔.๑.๔ บทบาทในการเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อย่างไบบ้าง

ประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ถือเป็นบุคคลสำคัญที่มีบทบาทหลักในการบริหารจัดการและขับเคลื่อนกิจกรรมของศูนย์ให้เป็นที่ไปตามวัตถุประสงค์ โดยมีหน้าที่ทั้งในด้านการวางแผน การประสานงาน และการกำกับติดตามการดำเนินงานให้สอดคล้องกับนโยบายของภาครัฐ และความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่ นอกจากนี้ ประธานยังทำหน้าที่เป็นผู้นำในการประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และสถาบันการศึกษา เพื่อระดมทรัพยากร ความรู้ และความร่วมมือในการพัฒนาศูนย์ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และสามารถขยายผลไปสู่เกษตรกรรายอื่นในพื้นที่ได้อย่างแท้จริง ในด้านการเป็นแบบอย่าง ประธาน ศพก.มักเป็นเกษตรกรต้นแบบที่มีประสบการณ์ และความสำเร็จในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม จึงสามารถถ่ายทอดความรู้จากประสบการณ์จริง พร้อมทั้งสร้างแรงจูงใจและความเชื่อมั่นให้กับผู้เข้าอบรมหรือเกษตรกรที่มาเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔.๒ ความภาคภูมิใจในการเป็น ศพก.

๔.๒.๑ ความภาคภูมิใจในการดำเนินงานเป็น ศพก. ในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาด้านเกษตรในชุมชน การได้มีส่วนร่วมดำเนินงานในฐานะศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) นับเป็นความภาคภูมิใจอย่างยิ่งของชุมชนและได้รับโอกาสในการเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาเกษตรกรรมในพื้นที่ ศพก. ไม่ได้เป็นเพียงสถานที่ถ่ายทอดองค์ความรู้ แต่เป็นพื้นที่แห่งความร่วมมือ แหล่งรวมประสบการณ์ และจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน ความภาคภูมิใจ คือ การได้เห็นเกษตรกรในชุมชนสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับจากศูนย์ไปปรับใช้ในแปลงของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นการลดต้นทุน หรือฟื้นฟูดินและแหล่งน้ำด้วยวิธีที่ยั่งยืน ทั้งยังเกิดเครือข่ายของเกษตรกรที่ช่วยกันส่งต่อความรู้ และแบ่งปันประสบการณ์ในชุมชน ศพก.จึงไม่ใช่แค่บทบาทที่รับผิดชอบ แต่คือบทบาทที่เต็มเต็มความตั้งใจ และหัวใจของคนทำเกษตรที่อยากเห็นบ้านเกิดของตนเติบโตอย่างมั่นคง

๔.๒.๒ ความเป็นผู้นำและความเป็นจิตอาสา

๑) ความเป็นผู้นำชุมชนในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ

เกษตรกรต้นแบบไม่ได้มีบทบาทเพียงแคในการทำการเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพเท่านั้น แต่ยังเป็น “ผู้นำชุมชน” ที่มีบทบาทสำคัญทั้งในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาในระดับพื้นที่ได้อย่างมีพลังและยั่งยืน ในด้านความเป็นผู้นำอย่างเป็นทางการ เกษตรกรต้นแบบหลายคนได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ซึ่งทำหน้าที่วางแผน จัดกิจกรรม ถ่ายทอดความรู้ และประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐเพื่อพัฒนาเกษตรในพื้นที่อย่างเป็นระบบ เกษตรกรต้นแบบในบทบาทนี้มีความรู้ และสามารถเสนอแนะทางการพัฒนาได้ ในขณะเดียวกัน เกษตรกรต้นแบบ

ยังมี ความเป็นผู้นำในแบบไม่เป็นทางการ ซึ่งมาจากความไว้วางใจของเพื่อนบ้านและสมาชิกในชุมชน ความมีน้ำใจ พร้อมให้คำปรึกษา และเป็นแบบอย่างในการทำเกษตรอย่างพอเพียงและยั่งยืน ทำให้เกษตรกรคนอื่นเกิดแรงบันดาลใจและกล้าที่จะปรับเปลี่ยนตนเองตาม ความเป็นผู้นำทั้งสองรูปแบบนี้หลอมรวมกันจนกลายเป็นพลังสำคัญของชุมชน ไม่เพียงส่งผลให้ เกิดการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง แต่ยังทำให้เกิดความเข้มแข็งในระดับครัวเรือน และชุมชน สะท้อนให้เห็นว่าเกษตรกรต้นแบบคือผู้นำที่แท้จริงในภาคเกษตรกรรมของไทย

๒) การเสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวม

เกษตรกรต้นแบบไม่ได้เป็นเพียงผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ในการทำเกษตรเท่านั้น แต่ยังเป็นบุคคลที่แสดงออกถึงความเสียสละเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมอย่างแท้จริง ไม่ว่าจะเป็นการแบ่งปันเวลา แรงงาน หรือทรัพยากร เพื่อใช้เป็นแปลงเรียนรู้ให้แก่คนในชุมชน การอุทิศเวลาส่วนตัวเพื่อจัดอบรม ให้คำปรึกษา หรือพาเกษตรกรที่สนใจมาเยี่ยมชมแปลงโดยไม่ หวังผลตอบแทน ขณะเดียวกัน ยังช่วยประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้ชุมชนได้รับการสนับสนุนด้านวิชาการและทรัพยากรอย่างทั่วถึง แม้ในบางครั้งต้องหยุดงานของตนเอง หรือแบกรับค่าใช้จ่ายส่วนตัว เพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปได้อย่างราบรื่น การเสียสละของเกษตรกรต้นแบบจึงไม่ใช่เพียงแค่การ “ให้” แต่เป็นการสร้างแรงบันดาลใจให้คนรอบข้างเห็นถึงความสำคัญของการร่วมมือ และการพัฒนาชุมชนไปด้วยกัน ความตั้งใจจริงและความมุ่งมั่นคือพลังสำคัญที่ขับเคลื่อนให้ชุมชนเกษตรมีความรู้ เข้มแข็ง และพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

๕. ข้อคิดประจำตัวในการทำงาน

ความพยายามและความตั้งใจจริง สามารถบรรลุทุกจุดมุ่งหมายได้เสมอ

ส่วนที่ ๔ ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียน

๑. ดำเนินงานถอดบทเรียน โดย (ระบุผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานถอดบทเรียน)

ทีมงานสำนักงานเกษตรอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน และประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน (เกษตรกรต้นแบบ)

๒. กระบวนการถอดบทเรียน/เครื่องมือที่ใช้

กระบวนการถอดบทเรียน และเครื่องมือที่ใช้ในการถอดบทเรียนเป็นการรวบรวม วิเคราะห์ และสังเคราะห์ประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจริงจากการดำเนินงานหรือกิจกรรมของเกษตรกรต้นแบบ เพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่สามารถนำไปปรับปรุง พัฒนา หรือนำไปใช้ต่อไปได้ในบริบทอื่น ซึ่งการถอดบทเรียนเป็นแนวทางสำคัญในการต่อยอดองค์ความรู้จากเกษตรกรต้นแบบ หรือศูนย์เรียนรู้ ให้สามารถเผยแพร่สู่เกษตรกรรายอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๑. กระบวนการถอดบทเรียน กระบวนการถอดบทเรียนสามารถแบ่งเป็น ๕ ขั้นตอนหลัก ดังนี้

๑.๑ การกำหนดขอบเขตและวัตถุประสงค์ของการถอดบทเรียน ระบุว่าถอดบทเรียนในเรื่องใด เช่น การลดต้นทุนการผลิต กำหนดเป้าหมายว่าจะใช้บทเรียนเพื่อพัฒนาอะไร ที่สามารถขยายผลสู่เกษตรกรรุ่นใหม่ หรือนำไปใช้ในการอบรม

๑.๒ การรวบรวมข้อมูล รวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ได้แก่ เกษตรกรต้นแบบ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร บัณฑิต เอกสารรายงาน ฯลฯ ข้อมูลที่รวบรวมได้อาจเป็นทั้งข้อมูลเชิงคุณภาพ (ประสบการณ์ ความรู้สึก) และเชิงปริมาณ (ผลผลิต ค่าใช้จ่าย)

๑.๓ การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อหาประเด็นสำคัญ เช่น ปัจจัยสู่ความสำเร็จ ปัญหาและอุปสรรค วิธีแก้ไขและผลที่เกิดขึ้น อาจใช้การเปรียบเทียบระหว่าง “ก่อน-หลัง” หรือ “พื้นที่ที่ใช้-พื้นที่ที่ไม่ใช้”

๑.๔ การจัดทำบทเรียน สรุปองค์ความรู้ที่ได้ในรูปแบบ บทความสื่ออบรม ควรจัดเรียง เนื้อหาให้เข้าใจง่าย โดยใช้ภาษาที่เป็นมิตรกับผู้ใช้งาน เช่น เกษตรกรในชุมชน

๒. เครื่องมือที่ใช้ในการถอดบทเรียน ได้แก่

๑. การสัมภาษณ์เชิงลึก สัมภาษณ์เกษตรกรต้นแบบอย่างเจาะลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความหมาย

๒. แบบสอบถาม/แบบฟอร์มเก็บข้อมูล ใช้เก็บข้อมูลเชิงปริมาณ เช่น ต้นทุน ผลผลิต รายได้

๓. การสังเกตการณ์ ลงพื้นที่สังเกตการปฏิบัติงานจริง เพื่อให้เข้าใจขั้นตอนหรือพฤติกรรม

๔. แผนภาพความคิด ใช้จัดกลุ่มข้อมูลและเชื่อมโยงประเด็นที่สำคัญ

๓. ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการถอดบทเรียน

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) เป็นกลไกสำคัญในการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีทางการเกษตรสู่เกษตรกรในระดับพื้นที่ โดยเน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงของเกษตรกรต้นแบบ และการจัดกิจกรรมในลักษณะมีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืนและสามารถประยุกต์ใช้ในบริบทของแต่ละพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม

ปัญหาและอุปสรรคที่พบ

๑. ขาดความเข้าใจในแนวคิดและกระบวนการถอดบทเรียน เกษตรกรต้นแบบยังมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนระหว่าง "การบันทึกกิจกรรม" กับ "การถอดบทเรียน" ซึ่งทำให้ข้อมูลที่รวบรวมได้ขาดความลึกซึ้ง ไม่สามารถวิเคราะห์หาปัจจัยแห่งความสำเร็จหรือบทเรียนที่แท้จริงได้

๒. ขาดทักษะในการเก็บข้อมูลและสังเคราะห์ข้อมูล ทำให้กระบวนการเก็บข้อมูลและสรุปบทเรียนไม่ครบถ้วนหรือขาดความน่าเชื่อถือ

๓. เวลาจำกัดและภาระงานประจำ เกษตรกรต้นแบบมีภารกิจหลากหลาย ทั้งการต้อนรับคณะดูงาน การดูแลแปลงสาธิต และการจัดกิจกรรมอบรม ทำให้ไม่มีเวลาเพียงพอในการดำเนินกระบวนการถอดบทเรียนอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา

๑. จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการถอดบทเรียน ควรมีการจัดเวิร์กช็อปให้กับเจ้าหน้าที่เกษตร และเกษตรกรต้นแบบ ในเรื่องเทคนิคการสัมภาษณ์ การสังเคราะห์ข้อมูล และการจัดทำรายงานบทเรียน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการดำเนินการด้วยตนเอง

๒. พัฒนาเครื่องมือถอดบทเรียนที่ใช้งานง่าย หน่วยงานต้นสังกัดควรจัดทำแบบฟอร์ม คู่มือ และตัวอย่างการถอดบทเรียนที่เป็นมาตรฐาน ใช้ง่าย และเหมาะสมกับบริบทของเกษตรกรในแต่ละพื้นที่

๓. ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการจัดเก็บและเผยแพร่ ควรส่งเสริมให้ศพก. มีการจัดเก็บข้อมูลในระบบดิจิทัล เช่น Google Drive, เว็บไซต์ศูนย์เรียนรู้ หรือแอปพลิเคชันเฉพาะ เพื่อให้สามารถเผยแพร่และเข้าถึงข้อมูลได้สะดวก

การถอดบทเรียนเป็นเครื่องมือสำคัญในการสกัดองค์ความรู้ที่ได้จากประสบการณ์จริงของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานยังเผชิญกับอุปสรรคทั้งด้านความเข้าใจ บุคลากร ระบบสนับสนุน และเทคโนโลยี หากมีการพัฒนาเครื่องมือที่เหมาะสม สนับสนุนทักษะของผู้ปฏิบัติงาน และสร้างระบบการจัดเก็บและเผยแพร่ที่มีประสิทธิภาพ จะทำให้การถอดบทเรียนเป็นกระบวนการที่สามารถยกระดับองค์ความรู้เกษตรกรไทยได้อย่างยั่งยืน

ภาคผนวก

รายชื่อสมาชิก ศพก.ที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP จากกรมวิชาการเกษตร

ที่	ชื่อ-สกุล	ชนิดพืช	พื้นที่ (ไร่)
1	นายณพธร ศิลปจิตต์	ถั่วลิสง	5
			
10	นางเทียนจันทร์ มหาสิงห์	ถั่วลิสง	5
11	นางเย็นกดี โชควอนภรณ์	ถั่วลิสง	2
			
19	นางอำภา กันทาหอม	ถั่วลิสง	6
20	นายเฉลียว เพ็งดี	ถั่วลิสง	5
			